Gorzów Wlkp., dnia 29 października 2013

Urząd Miasta Gorzowa Wlkp.
Wydział Administracji Budowlanej
ul. Sikorskiego 3-4
66-400 Gorzów Wlkp.
(4)

Pan
Wojciech Popek
Dyrektor Muzeum Lubuskiego
im. Jana Dekerta
ul. Warszawska 35
66-400 Gorzów Wlkp.

WAB-II.4120.2.56.2013.AD

Odpowiadając na wniosek z dnia 17 października 2013 roku (wpłynął do Urzędu Miasta Gorzów Wlkp. w dniu 21 października 2013 roku) w sprawie **wydania zaleceń konserwatorskich, określających sposób korzystania z zabytku nieruchomego, jego zabezpieczenia i wykonania prac konserwatorskich oraz zakres dopuszczalnych zmian w ogrodzie zabytkowym przy ul. Warszawskiej 35 w Gorzowie Wlkp. w zakresie jego rekultywacji, restauracji alejek ogrodowych i małej architektury**, działając na podstawie art. 27 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2003, Nr 162 poz. 1568 ze zm.), przekazuję następujące zalecenia konserwatorskie:

1. Rewaloryzacja zabytkowego założenia ogrodowego powinna opierać się na dokumentacji konserwatorskiej, opracowanej według zasad sporządzania tego rodzaju opracowań:
   - rozpoznanie obiektu,
   - badania w terenie,
   - studia i analizy,
   - waloryzacja,
   - wytyczne konserwatorskie,
   - projekt koncepcyjny rewaloryzacji ogrodu,
   - projekty budowlane i wykonawcze poszczególnych branż.

   We wszystkich działaniach inwestycyjnych prowadzonych w obiektach zabytkowych należy stosować główną zasadę, że podstawą projektowania konserwatorskiego są badania, czyli gromadzenie pełnej wiedzy w celu identyfikacji obiektu. Tylko wszechstronne i pełne, interdyscyplinarne rozpoznanie jest warunkiem poprawnej decyzji konserwatorskiej wyznaczającej kierunek rewaloryzacji zabytkowego założenia ogrodowego.
2. Podczas opracowywania w/w dokumentacji wskazane byłoby przeprowadzenie konsultacji z Narodowym Instytutem Dziedzictwa w Warszawie.
3. Z uwagi na zamiar prowadzenia prac ziemnych na terenie wpisanym do rejestru zabytków należy wystąpić do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatura w Gorzowie Wlkp. o pozwolenie na badania archeologiczne.
4. Należy odtworzyć pierwotny układ kompozycyjny wraz z poszczególnymi scenami ogrodowymi, wywodzącymi się z estetyki secesyjnej, np. aleje i ścieżki tworzą wijące się wstęgi ujęte w nakładające się elipsy. Podczas rewaloryzacji układu drogowego należy odtworzyć jego pierwotny przebieg i zastosować historyczne nawierzchnie.
5. Nowe nasadzenia powinny współgrać z wyjątkowym charakterem ogrodu, który na niewielkim górzyście ukształtowanym terenie (3,3 ha) zawierał ponad 120 gatunków roślin z całego świata.
6. Wycinkę samosiewu, którego niekontrolowany rozrost doprowadził do zatarcia kompozycji ogrodu i powiązań widokowych, należy przeprowadzić bardzo ostrożnie, z dużym wyczuciem – nie dozwolone jest usunięcie całego podrostu. O ile zasadne jest i wskazane usuwanie takiej roślinności w tych miejscach układu kompozycyjno-przestrzennego ogrodu, gdzie konieczne jest uczytelnienie, np. na osi widokowej oraz we wnętrzach ogrodu czy też przy odtwarzaniu drogi, o tyle niedopuszczalne jest

całkowite jej usuwanie w obrębie grup, klombów i skupin, gdzie stanowi ona nową generację drzew podtrzymujących trwałość historycznego układu zieleni.

7. Liczne elementy małej architektury ogrodowej (m.in. sztuczny wąwóz, kamienne schody, „grodzisko", fontanna, ażurowa altana, piwnica) wymagają pilnych prac konserwatorskich, restauratorskich i remontowych, przeprowadzonych na podstawie szczegółowo opracowanej dokumentacji projektowo-konserwatorskiej. Dopuszcza się możliwość odtworzenia drewnianej, ośmiobocznej altany ogrodowej (zachowały się fundamenty) oraz oranżerii, z której pozostała do dzisiaj stylowa kotłownia.
8. Współczesne funkcjonowanie zabytkowego ogrodu wymusza wprowadzanie do niego nowej infrastruktury technicznej: sieci elektrycznych, kanalizacji deszczowej, systemu sztucznego nawadniania, przyłączy wodno-kanalizacyjnych, systemu monitoringu. Na etapie budowy instalacji podziemnych z nimi związanych należy zachować strukturę historycznego założenia ogrodowego i nie dopuścić do kolizji z elementami projektowanymi.
9. Założenie rezydencjonalne przy ul. Warszawskiej 35 od 1947 roku jest siedzibą gorzowskiego muzeum. Na terenie ogrodu umieszczono grobowiec megalityczny, kamienne nagrobki i rzeźby. Dlatego konieczne jest dostosowanie nowoczesnych funkcji ekspozycyjnych muzealiów do zabytkowej substancji ogrodu.
10. Z uwagi na specyfikę ogrodu, który został założony przez gorzowskiego fabrykanta Gustawa Schroedera, uchodzącego za miłośnika sztuki ogrodowej i botanika – amatora, należy rozważyć kwestię powrotu do idei arboretum i współpracy z ośrodkami naukowo-badawczymi w Polsce (np. Polska Akademia Nauk, Narodowy Instytut Dziedzictwa).
11. Wskazane jest uzupełnienie dotychczasowej ścieżki dydaktycznej oraz poszerzenie oferty edukacyjnej, poprzez lepsze wykorzystanie dawnego kortu tenisowego (obecnie łąkowa ekspozycja roślin dzikorosnących), sadu owocowego, ogrodu warzywnego i aptecznego.

W celu spełnienia powyższych wymagań, Miejski Konserwator Zabytków w Gorzowie Wlkp. udostępnia nieodpłatnie do wglądu właścicielowi lub posiadaczowi zabytku nieruchomego posiadaną przez siebie dokumentację tego zabytku oraz umożliwia dokonywanie niezbędnych odpisów z tej dokumentacji.

Zespół willowo-ogrodowy przy ul. Warszawskiej 35 – obecna siedziba Muzeum – znajduje się na obszarze historycznego Przedmieścia Santockiego. Powstał w latach 1903-1904 na zlecenie Gustawa Schroedera, właściciela fabryk produkujących liny, sieci i kable. Projekt powstał w pracowni architektonicznej Reimarus & Hetzel w Berlinie-Charlottenburgu. Zespół rezydencjonalny został wpisany do rejestru zabytków pod numerem 240/A decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gorzowie Wlkp. z dnia 22 marca 1979 roku. Natomiast zespół obiektów składający się z ogrodzenia, bramy z furtą, fontanny parkowej, altany ogrodowej został wpisany do rejestru zabytków pod numerem L-495/A decyzją Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z dnia 29 maja 2012 roku. Zabytek nieruchomy podlega ochronie i opiece bez względu na stan zachowania w myśl art. 6 ust. 1 pkt 1 lit. b, c, g cytowanej ustawy – w tym przypadku w szczególności dotyczy to zespołu budowlanego, dzieł architektury i budownictwa oraz parków, ogrodów i innych form zaprojektowanej zieleni.

W związku z powyższym, stosownie do treści art. 36 ust. 1 pkt 1, 3, 4 i 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, **prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru**, jak również **prowadzenie badań konserwatorskich, prowadzenie badań architektonicznych oraz prowadzenie badań archeologicznych**, wymaga uzyskania pozwolenia Miejskiego Konserwatora Zabytków **w trybie decyzji administracyjnej**. Ponadto nadmieniam, że umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru urządzeń technicznych, tablic, reklam i napisów oraz podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru również wymaga uzyskania pozwolenia Miejskiego Konserwatora Zabytków **w drodze decyzji administracyjnej**, zgodnie z art. 36 ust 1 pkt 10 i 11 wyżej cytowanej ustawy.

Zgodnie z art. 36 ust. 4 ustawy o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami konserwator zabytków może uzależnić wydanie pozwolenia na podejmowanie działań, o których mowa powyżej, od przeprowadzenia, na koszt wnioskodawcy, niezbędnych badań konserwatorskich, architektonicznych lub archeologicznych. Egzemplarz dokumentacji badań jest przekazywany nieodpłatnie konserwatorowi zabytków.

W myśl § 23 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 27 lipca 2011 roku w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków oraz badań archeologicznych (Dz. U. z 2011, nr 165, poz. 987) **pracami konserwatorskimi oraz pracami restauratorskimi polegającymi na zabezpieczeniu, uzupełnieniu, rekonstrukcji lub konserwacji parków wpisanych do rejestru zabytków albo innego rodzaju zorganizowanej zieleni wpisanej do rejestru zabytków może kierować osoba, która posiada tytuł zawodowy magistra lub magistra inżyniera uzyskany po ukończeniu studiów wyższych, obejmujących wiadomości w tym zakresie, oraz odbyła po ukończeniu tych studiów co najmniej 12-miesięczną praktykę zawodową przy konserwacji i pielęgnacji tego rodzaju zabytków wpisanych do rejestru zabytków.**

Prace o charakterze technicznym w zakresie, o którym mowa powyżej, może prowadzić osoba, która posiada świadectwo ukończenia szkoły średniej zawodowej oraz tytuł zawodowy albo wykształcenie średnie i dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe w zawodach związanych z pielęgnacją zieleni, albo odbyła co najmniej 12-miesięczną praktykę zawodową przy pielęgnacji tego rodzaju zabytków wpisanych do rejestru zabytków.

W celu uzyskania pozwolenia Miejskiego Konserwatora Zabytków w Gorzowie Wlkp. osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do korzystania z nieruchomości wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązanego, winna przedłożyć w tutejszym urzędzie (formularze dostępne na stronie www.gorzow.pl):

- wypełniony wniosek o wydanie pozwolenia na prowadzenie prac przy zabytku lub na obszarach wpisanych do rejestru zabytków;
- wypełnione oświadczenie potwierdzające tytuł prawny do korzystania z zabytku;
- program planowanych prac konserwatorskich, prac restauratorskich, program robót budowlanych (projekt budowlany), program badań konserwatorskich, badań architektonicznych;
- innych wskazanych we wniosku informacji i załączników.

Jednocześnie informuję, że powyższa opinia ma charakter merytoryczny i nie zastępuje orzeczeń oraz decyzji administracyjnych wymaganych przepisami odrębnymi.

MIEJSKI KONSERWATOR ZABYTKÓW
mgr Sylwia Zabłocka

Otrzymuje:
1. Adresat
2. a/a (482)